

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 274/06-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti V. O., Č., zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., so sídlom v N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a svojho základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva V. O. podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť V. O. trovy právneho zastúpenia v sume 10 633,80 Sk (slovom desaťtisícšesťotridsaťtri slovenských korún

a osemdesiat halierov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., so sídlom v N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 4. septembra 2006 doručené faxom a 6. septembra 2006 poštou podanie V. O., bytom Č. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného JUDr. B. M., advokátom, konateľom spoločnosti JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., Č., označené ako „*Ústavná sťažnosť podaná podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že sťažovateľ podal proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 Cob 163/05-98 z 31. mája 2005 dovolanie, ktoré bolo uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006 odmietnuté. Dôvodom odmietnutia dovolania bolo to, že sťažovateľ ako dovolateľ nebol v dovolacom konaní zastúpený procesne správnym spôsobom, lebo bol zastúpený advokátskou kanceláriou označenou ako JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., teda právnickou osobou.

Za zásah do svojich základných práv a slobôd garantovaných ústavou považuje sťažovateľ postup najvyššieho súdu, ktorým mu bola odňatá možnosť na poskytnutie právnej pomoci, keďže „... *v rozhodnutí, ktoré bolo napadnuté dovolaním ako aj v dovolacom konaní došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci a teda tým, že pokiaľ tieto súdy vyhodnotili spôsob zastúpenia mojej osoby ako nesprávny, došlo k porušeniu môjho základného ústavného práva na spravodlivý proces a tiež môjho práva mať v konaní pred súdom právneho zástupcu vykonávajúceho svoje profesné povolanie v súlade so Zákonom o advokácii.*“

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej okrem iného tvrdí:

„V mojom prípade sa jednalo o správny procesný postup zastúpenia a to spôsobom v súlade s výkonom advokácie podľa zák. č. 586/2003 Z.z. o advokácii a to takým spôsobom, že splnomocnenie som udelil spoločnosti poskytujúcej právne služby, ktorá jediná je nositeľkou právnej subjektivity vo vzťahu ku mne ako ku klientovi ... Tvrdím, že spôsob, akým som bol zastúpený v konaní pred súdmi je v súlade s výkonom advokácie a platnou legislatívou a na tejto skutočnosti, práve naopak, zmenu nepriniesla ani táto novela O.s.p. (cit. Vyššie v texte), lebo nedošlo ku novelizácii Zákona o advokácii. ...

Ak Zákon o advokácii presne vymedzil, a to i pokiaľ ide o normu hmotno-právnej povahy, postup vo veciach zastupovania klientov v konaniach, kde výkon advokácie je možný v mene spoločnosti ako právnickej osoby, súd pri aplikácii týchto noriem v procesnom práve je povinný sa riadiť týmto zákonom a vykladať ústavne právo každého občana na právnu pomoc (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) na jeho prospech v súlade s účelom, ktorý takýto zákon sleduje a nevykladať procesno-právnu normu, v ktorej má dôjsť k aplikácii hmotného práva, iba gramaticky. Ak Zákon o advokácii pripúšťa výkon advokácie konateľom v mene spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá je založená na účely výkonu advokácie, pre procesné právo je takáto osoba advokátom so všetkými jej patriacimi právami a povinnosťami.“

Na základe uvedených skutočností, podľa sťažovateľa najvyšší súd napadnutým uznesením porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ preto požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jeho základných práv zakotvených v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006, označené uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa sťažovateľ domáhal úhrady trov právneho zastúpenia v sume 10 633,80 Sk.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k predmetnej sťažnosti podaním č. k. KP 8/06-63 z 28. novembra 2006 vyjadril najvyšší súd. Predseda najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení uviedol:

„Nemáme k dispozícii základný spis, máme len zberný spis. Nepoznáme preto znenie plnomocenstva, ktoré sťažovateľ udelil svojmu zástupcovi. Z rozhodnutí, ktoré sú v zbernom spise, sa však dá usúdiť, že ide o štandardné plnomocenstvo, aké sa udeľuje advokátovi, je však udelené spoločnosti s ručením obmedzeným, prostredníctvom ktorej advokát vykonáva advokáciu podľa § 12 ods. 1 písm. e/ zák. č. 586/2003 Z.z. o advokácii. Sťažovateľ v sťažnosti pripúšťa, že príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku pred novelizáciou § 26 (pred zavedením ods. 4 zák. 341/2005 Z.z.) umožňovali zastupovanie účastníka v občianskom súdnom konaní len fyzickou osobou, inak len v Občianskom súdnom poriadku vymenovanými právnickými osobami, medzi ktorými obchodné spoločnosti na výkon advokácie nie sú uvedené. Poukazuje však na to, že otázku zastupovania advokátov-konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným v občianskom súdnom konaní upravuje § 15 ods. 2 zákona o advokácii, ktorý je vo vzťahu k O.s.p. predpisom špeciálnym. V tomto smere je z časového hľadiska rozhodujúca účinnosť uvedeného ustanovenia zákona o advokácii a nie účinnosť terajšieho znenia § 26 ods. 4 O.s.p.

Z uvedeného je zrejmé, že v konaní ide o posúdenie, čo je právnym základom, ktorý umožňuje zastupovanie účastníka občianskeho súdneho konania advokátom – konateľom obchodnej spoločnosti, či je ním § 15 ods. 2 zákona o advokácii, alebo až § 26 ods. 4 O.s.p. V rozhodnutí, proti ktorému smeruje sťažnosť, senát zaujal názor, že podkladom je až § 26 ods. 4 O.s.p. Ako som zistil v obdobnej veci zaujal senát občianskeho kolégia v rozsudku z 31. mája 2006 sp. zn. 2 Cdo 278/2005 stanovisko, že účasť advokáta, ako konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným, nemožno v takomto prípade vylúčiť. Vychádzal zrejme z toho, že právnym základom, ktorý umožňuje takéto zastupovanie je § 15 ods. 2 zákona o advokácii. Rozhodnutie prikladám.

Za tejto situácie nepovažujem za vhodné, aby som, zaujímal stanovisko k rozdielným riešeniam uvedeného problému....“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 274/06-11 zo 14. septembra 2006 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu najvyššieho súdu

zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti a predložil ústavnému súdu spis sp. zn. 2 Obdo 31/2005.

Právny zástupca sťažovateľa a predseda najvyššieho súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd na základe tohto súhlasu účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie I. senát ústavného súdu. Na základe rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 bola vec pridelená sudcovi Rudolfovi Tkáčikovi ako sudcovi spravodajcovi, ktorý je členom III. senátu. Z tohto dôvodu vo veci samej konal a rozhodoval III. senát ústavného súdu v zložení, ako je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

1. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal porušenie základného práva domáhať sa svojho práva ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom súde zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. K porušeniu týchto práv malo dôjsť uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie smerujúce proti uzneseniu krajského súdu č. k. 20 Cob 163/05-98 z 31. mája 2005.

Z predloženého spisového materiálu v uvedenej veci ústavný súd zistil, že sťažovateľ ako účastník konania vedeného Okresným súdom Čadca pod sp. zn. 7 Cb 54/2002 podal proti rozsudku č. k. 7 Cb 54/2002-81 z 18. novembra 2004, ktorým bola zamietnutá žaloba

sťažovateľa, odvolanie prostredníctvom svojho právneho zástupcu JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., so sídlom v N.

Krajský súd ako súd odvolací postupom bez nariadenia pojednávania odvolanie sťažovateľa svojím uznesením z 31. mája 2005 č. k. 20 Cob 163/05-98 odmietol ako odvolanie podané neoprávnenou osobou podľa § 218 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. V odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že *„V zmysle § 24 O.s.p zástupcom, ktorého si účastník zvolí, môže byť len fyzická osoba a rovnako ust. § 25 O.s.p. hovorí o advokátovi ako zástupcovi, avšak opätovne v ponímaní fyzickej osoby. Vzhľadom na takúto dikciu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku právnym zástupcom môže byť len fyzická osoba, advokát, a toto nemôže byť preklenuté ani z dôvodu ustanovení zákona o advokácii č. 586//2003 Z.z. ktoré dávajú možnosť vytvárať advokátom obchodné spoločnosti“*.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré bolo uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006 odmietnuté. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd uviedol, že *„...preskúmal podanie označené ako žalobcovo dovolanie podľa § 243a ods. 1 O.s.p. bez nariadenia pojednávania predovšetkým zo zreteľa, či spĺňa náležitosti, ktoré pre účinné podanie dovolania ustanovujú príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a dospel k záveru, že nespĺňa podmienku v ust. § 241 druhá veta O.s.p., podľa ktorého dovolateľ musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý za neho koná, a preto dovolanie podľa § 243b ods. 4 v spojení s § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. odmietol...“*

Na podanie dovolania vo veci splnomocnil žalobca plnomocenstvom zo dňa 8.7.2005 spoločnosť JUDr. B. M., advokát, s.r.o., N. a táto spoločnosť, resp. ako jej konateľ a spoločník JUDr. B. M. advokát podal dovolanie, v ktorom svoju oprávnenosť na podanie dovolania opiera o ustanovenia zák. č. 586/2003 Z.z. o advokácii v zmysle ktorého advokáti za účelom výkonu advokácie môžu založiť spoločnosť s ručením obmedzeným.

Dovolací súd konštatoval, že ust. § 26 Obč. súdneho poriadku doplnila o ustanovenia ods. 4, podľa ktorého „iná právnická osoba môže na základe plnomocenstva v konaní zastupovať účastníka len ak to ustanoví zákon“ doplnila novela Občianskeho súdneho poriadku zák. č. 341/2005 Z.z., účinná v zmysle čl. VIII od 1. septembra 2005.

Z uvedeného vyplýva, že do 1. septembra 2005 sa mohol dať účastník účinne zastúpiť len advokátom – fyzickou osobou, čo sa nestalo a dovolanie teda nespĺňa náležitosti dovolania v zmysle § 241 ods. 1 druhá veta O.s.p., preto dovolací súd dovolanie podľa § 243b ods. 4 v spojení s § 218 ods. 1 písm. b/ odmietol“.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) advokácia pomáha uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb (ďalej len „klient“) v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Podľa § 1 ods. 2 zákona o advokácii výkon advokácie je zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektami, obhajoba v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci, ak sa vykonáva sústavne a za odmenu.

Podľa § 12 ods. 1 zákona o advokácii advokát môže vykonávať advokáciu

- a. samostatne,
- b. v združení spolu s inými advokátmi,
- c. ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti,
- d. ako komplementár komanditnej spoločnosti alebo
- e. ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným.

Podľa § 12 ods. 4 zákona o advokácii pri poskytovaní právnych služieb je advokát povinný používať profesijné označenie advokát alebo advokátka. Ak poskytuje právne služby prostredníctvom združenia, verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným, k profesijnému označeniu pripája aj meno združenia alebo obchodné meno spoločnosti.

Podľa § 15 ods. 1 zákona o advokácii advokáti môžu na účel výkonu advokácie založiť spoločnosť s ručením obmedzeným, predmetom podnikania ktorej je poskytovanie právnych služieb. Táto spoločnosť s ručením obmedzeným nesmie mať iný predmet podnikania, jej spoločníkmi a konateľmi môžu byť len advokáti a musí byť poistená pre prípad zodpovednosti za škodu, ktorá by mohla vzniknúť pri poskytovaní právnych služieb, minimálne s limitom poistného plnenia 1 500 000 EUR za každého spoločníka. Na spoločnosť s ručením obmedzeným sa vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 15 ods. 2 zákona o advokácii advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti. Ak výkon advokácie v mene spoločnosti nepripúšťajú v jednotlivých prípadoch osobitné predpisy, advokáciu vykonávajú vo vlastnom mene a na účet spoločnosti.

Podľa § 15 ods. 3 zákona o advokácii konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným je každý zo spoločníkov. Konatelia spoločnosti sú oprávnení konať v mene spoločnosti samostatne a bez obmedzenia.

Podľa § 15 ods. 6 zákona o advokácii advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne, v združení, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti, alebo ako konateľ inej spoločnosti s ručením obmedzeným. Advokáti sa však môžu dohodnúť na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých vopred vymedzených veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.

Podľa § 24 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) účastník sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Ak nejde o zastupovanie podľa § 26, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. V tej istej veci môže mať účastník súčasne len jedného zvoleného zástupcu.

Podľa § 25 ods. 1 OSP ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť.

Podľa § 241 ods. 1 druhej vety OSP dovolateľ musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý za neho koná.

Ústavný súd aplikujúc na danú vec citované právne normy dospel k týmto záverom:

Z čl. 47 ods. 2 ústavy vyplýva právo každého na právnu pomoc v konaní pred súdmi, ako aj inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy. Z úvodných ustanovení zákona o advokácii (najmä § 1 ods. 1 a § 2) vyplýva, že na poskytovanie právnej pomoci podľa čl. 47 ods. 2 ústavy sú povolaní predovšetkým advokáti. Advokáti sú pri výkone advokácie oprávnení na zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektmi, obhajobu v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci (právne služby). Inak povedané, výkonom advokátskeho povolania a realizáciou právnych služieb sa tak naplňa základné právo fyzických a právnických osôb na právnu pomoc zakotvené v ústave (čl. 47 ods. 2).

Zákon o advokácii v § 12 ods. 1 ustanovuje základné formy výkonu advokácie, t. j. formy v akých môže advokát vykonávať advokáciu, pričom ide o samostatný výkon advokácie alebo formy spoločného výkonu advokácie. Prijatím platného zákona o advokácii sa popri tradične zaužívanom samostatnom poskytovaní právnych služieb, resp. v združení spolu s inými advokátmi vytvoril priestor pre nové kolektívne formy poskytovania právnej pomoci, keďže tento zákon umožňuje poskytovanie právnej pomoci, resp. výkon advokácie aj vo forme verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti, ako aj formou spoločnosti s ručením obmedzeným [§ 12 ods. 1 písm. c) až e) v spojení s § 14 a § 15 zákona o advokácii].

Z obsahu celého zákona o advokácii vyplýva, že ide o rovnocenné formy výkonu advokácie z hľadiska napĺňania základného účelu výkonu advokácie, ktorý spočíva v poskytovaní (kvalifikovanej) právnej pomoci podľa čl. 47 ods. 2 ústavy.

Podľa názoru ústavného súdu nemohlo byť zámerom zákonodarcu pri ustanovení rôznych právnych foriem výkonu advokácie pri schvaľovaní zákona o advokácii obmedziť skupinu advokátov, ktorí sa rozhodnú pre spoločný výkon advokácie ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným [ale tiež ako spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti podľa § 12 ods. 1 písm. c) a d) v spojení s § 14 zákona o advokácii], tak, že by nemohli vôbec zastupovať svojich klientov v občianskom súdnom konaní. Z ustanovenia § 15 ods. 6 (ako aj § 14 ods. 7) zákona o advokácii vyplýva, že títo advokáti nemôžu vykonávať advokáciu samostatne, okrem prípadov ak sa dohodnú „... na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých vopred vymedzených veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak“. Za týchto okolností by boli advokáti vykonávajúci advokáciu ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným (a tiež ako spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementári komanditnej spoločnosti) nepriemerane znevýhodnení oproti iným advokátom, keďže zastupovanie v občianskom súdnom konaní predstavuje podstatnú, keď už nie rozhodujúcu, časť výkonu advokácie. Je nepochybné, že v takomto prípade by táto forma výkonu advokácie v praxi stratila svoju príťažlivosť a nenašla by praktické uplatnenie (II. ÚS 148/06-33).

Forma výkonu advokácie advokátmi ako konateľmi spoločnosti s ručením obmedzeným, predmetom podnikania ktorej je poskytovanie právnych služieb, je podrobnejšie upravená v ustanoveniach § 15 zákona o advokácii. Táto spoločnosť s ručením obmedzeným nesmie mať iný predmet podnikania, jej spoločníkmi môžu byť len advokáti, pričom konateľom je každý zo spoločníkov. Na spoločnosť s ručením obmedzeným sa vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu (Obchodný zákonník), ak zákon o advokácii neustanovuje inak. Z § 15 ods. 2 prvej vety zákona o advokácii vyplýva, že advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti. Inými slovami povedané, klient nevstupuje do právneho vzťahu založeného zmluvou o poskytovaní právnej pomoci s advokátom ako fyzickou osobou, ale právny vzťah založený zmluvou o poskytovaní právnej pomoci vzniká medzi klientom a poskytovateľom právnej pomoci, t. j. spoločnosťou s ručením obmedzeným ako samostatnou právnickou osobou, ktorej právna subjektivita je odlišná od právnej subjektivity spoločníka (advokáta). To znamená, že ako subjekt poskytujúci právne služby vo vzťahu ku klientovi vystupuje výlučne spoločnosť s ručením obmedzeným a advokátske odmeny prijaté jednotlivými spoločníkmi – advokátmi sú zdaniteľnými príjmami spoločnosti s ručením obmedzeným ako právnickej osoby s príslušnou sadzbou. Vzhľadom na uvedené potom platí, že aj dohoda o splnomocnení ako hmotnoprávny vzťah vzniká medzi klientom a spoločnosťou s ručením obmedzeným, ktorá poskytuje právne služby, pričom právo zastupovať klienta ako účastníka občianskeho súdneho konania vzniká v zmysle § 15 ods. 2 zákona o advokácii priamo advokátovi ako konateľovi spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý koná v jej mene a na jej účet.

Zákon o advokácii predvída aj situáciu ako postupovať v prípade, ak výkon advokácie v mene spoločnosti s ručením obmedzeným nepripúšťajú v jednotlivých prípadoch osobitné predpisy. V takomto prípade advokáciu vykonávajú advokáti ako konatelia vo vlastnom mene, avšak na účet spoločnosti (§ 15 ods. 2 druhá veta zákona o advokácii). V poznámke pod čiarou (č. 13) k tomuto ustanoveniu sú demonštratívny spôsobom uvedené prípady, kedy nie je pripustený výkon advokácie v mene spoločnosti. Ide o prípady, keď si právneho zástupcu nezvolí subjekt disponujúci základným právom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy sám, ale mu je ustanovený rozhodnutím príslušného štátneho

orgánu [ustanovovanie právneho zástupcu podľa § 30 a 31 OSP pre zastupovanie v občianskom súdnom konaní a ustanovovanie obhajcu v prípadoch povinnej obhajoby (podľa predchádzajúcej právnej úpravy „nútenej“ obhajoby) podľa § 40 v spojení s § 37 a 38 Trestného poriadku]. Aj v takýchto prípadoch ale advokát vykonáva advokáciu na účet spoločnosti. Podľa ústavného súdu však ustanovenie § 15 ods. 2 druhá veta zákona o advokácii nemožno vykladať extenzívne, to znamená, že predmetné ustanovenie (okrem prípadov, keď je súdom alebo povereným zamestnancom súdu účastníkovi konania ustanovený právny zástupca z radov advokátov podľa § 30 OSP) nemožno vzťahovať aj na každé iné právne zastúpenie v občianskom súdnom konaní (II. ÚS 148/06-33).

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol ako dôvod odmietnutia dovolania to, že dovolanie nespĺňa podmienku zakotvenú v § 241 druhá veta OSP, podľa ktorého dovolateľ musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý za neho koná, pričom uvedené ustanovenie § 241 druhá veta OSP interpretoval tak, že dovolateľ musí byť zastúpený advokátom – fyzickou osobou. Najvyšší súd tak interpretoval ustanovenie § 241 druhá veta OSP v nadväznosti na § 24 druhá veta OSP, v zmysle ktorého ak nejde o zastupovanie podľa § 26, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. A keďže § 26 OSP (v znení platnom v čase relevantnom pre rozhodovanie najvyššieho súdu) neobsahovalo výslovne možnosť procesného zastúpenia účastníka spoločnosťou s ručením obmedzeným poskytujúcu právne služby podľa zákona o advokácii, najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol.

Podľa názoru ústavného súdu nie je takýto výklad správny. K otázke práva účastníka občianskeho súdneho konania zvoliť si zástupcu ústavný súd už uviedol, že ustanovenie § 24 OSP upravuje právo účastníka občianskeho súdneho konania dať sa zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí vo všeobecnosti. Vo vzťahu k zastupovaniu účastníka občianskeho súdneho konania zvoleným advokátom je podľa názoru ústavného súdu určujúce ustanovenie § 25 OSP, ktoré neobsahuje obmedzenie obsiahnuté v druhej vete ustanovenia § 24 OSP, t. j. že účastník konania si môže zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. Zo vzťahu týchto právnych noriem vyplýva, že ak si účastník konania zvolí ako svojho zástupcu pre občianske súdne konanie advokáta, je pre neho smerodajné ustanovenie § 25 OSP, ktoré je potrebné vykladať v spojení s príslušnými ustanoveniami zákona

o advokácii, pričom tieto, ako už bolo uvedené, umožňujú rôzne a pritom rovnocenné formy výkonu advokácie, t. j. aj zastupovanie advokátom ako konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným podľa § 12 ods. 1 písm. e) v spojení s § 15 zákona o advokácii (II. ÚS 148/06-33).

Uvedené je potrebné uplatniť aj na ustanovenie § 241 druhá veta OSP o to viac, že v dovolacom konaní musí byť dovolateľ obligatórne zastúpený advokátom. To znamená, že ustanovenie § 241 druhá veta je potrebné vykladať v nadväznosti na príslušné ustanovenia zákona o advokácii, a nie v spojení s § 24 druhá veta OSP. Podľa ústavného súdu účelom obligatórneho zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom je predovšetkým zabezpečiť kvalifikovanú právnu pomoc, pričom forma v akej advokát vykonáva advokáciu, nie je z tohto hľadiska relevantná.

Ústavný súd v súvislosti s už uvedeným poukazuje na skutočnosť, že z ustanovenia § 12 ods. 4 druhej vety zákona o advokácii vyplýva povinnosť advokáta, ktorý poskytuje právne služby prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným, pripojiť pri poskytovaní právnych služieb k profesijnému označeniu aj obchodné meno spoločnosti. Tak to bolo aj v posudzovanom prípade, keď v dovolaní podanom proti uzneseniu krajského súdu č. k. 20 Cob 163/05-98 z 31. mája 2005 bolo v súlade s ustanovením § 12 ods. 4 druhá veta zákona o advokácii pripojené k menu zvoleného advokáta (JUDr. B. M., advokát) aj obchodné označenie spoločnosti, v mene ktorej a na účet ktorej tento advokát koná (JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o.).

Právo na právnu pomoc sa priznáva každému. Hlavný význam práva na právnu pomoc spočíva v tom, že orgány uvedené v čl. 47 ods. 2 ústavy (súdy, iné štátne orgány, orgány verejnej správy) majú zodpovedajúcu povinnosť nebrániť účastníkovi, aby v konaní pred nimi využíval právnu pomoc (II. ÚS 78/03).

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Obdo 31/2005 z 23. mája 2006, ktorým odmietol dovolanie podané sťažovateľom, nesprávne a ústavne neprijateľným spôsobom interpretoval príslušné ustanovenia OSP a zákona o advokácii, čím porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 2 ústavy.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napríklad IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. To platí aj pre výklad a používanie procesnoprávných predpisov, ktoré upravujú podmienky konania, ku ktorým patria aj procesné podmienky dovolacieho konania ako mimoriadneho opravného postupu najvyššieho súdu (III. ÚS 287/05).

Keďže v dôsledku postupu a uznesenia najvyššieho súdu sa sťažovateľovi neumožnilo uplatniť jeho procesné právo garantované zákonom (OSP), ktoré tvorí súčasť základného práva na súdnu ochranu, porušil najvyšší súd napadnutým uznesením aj základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené základné práva, zruší také rozhodnutie a vec môže vrátiť na ďalšie konanie.

V danom prípade ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy v súlade s čl. 127 ods. 1 ústavy, zrušil toto uznesenie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd totiž dospel k záveru, že len ďalším konaním vo veci sa naplní účel, ktorý sťažovateľ sledoval podaním svojej sťažnosti ústavnému súdu. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

3. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátskou kanceláriou JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., ktoré v jej mene poskytoval JUDr. B. M., advokát, konateľ spoločnosti. Sťažovateľ požadoval trovy za dva úkony (prevzatie veci a podanie ústavnej sťažnosti) právnych služieb poskytnutých v roku 2006 (2 x 2730 Sk + 2 x 164 Sk ako režijný

poplatok) a za jeden úkon (podanie vyjadrenia ústavnému súdu) vykonaný v roku 2007 (2 970 Sk + 178 Sk režijný poplatok) a spolu s 19 % daňou z pridanej hodnoty ich vyčíslil na celkovú sumu 10 633,80 Sk (slovom desaťtisícšesťotridsaťtri slovenských korún a osemdesiat halierov). Vzhľadom na to, že trovy konania požadované sťažovateľom sú v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v sume ním požadovanej. Trovy konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2007